

Frivilligcenter Vesterbro – Kgs. Enghave – Valby

Det lille metodehæfte om samskabelse

*– på tværs af civilsamfund
og kommune*

Baggrunden for metodehæftet

Frivilligcenter Vesterbro/Kgs. Enghave/Valby har med støtte fra Københavns kommune implementeret projekt Frivillig samskabelse med henblik på at reducere isolation og ensomhed blandt ældre ved at samskabe på tværs af den offentlige og civile sektor. Frivilligcenteret har med projektet ønsket at øge livskvaliteten blandt plejehjemsbeboere på Vesterbro, i Kgs. Enghave og Valby ved at facilitere en samskabelsesproces mellem kommunale institutioner og lokale foreninger, således at mængden og bredden af aktivitetsudbuddet udvikles på ligeværdige, bæredygtige og innovative måder.

I praksis har dette udmundet sig i, at Frivilligcenteret har søgt at facilitere samarbejde mellem 3 lokale plejecentre og foreningslivet, ligesom der har været et uddannelseselement, hvor medarbejdere fra hjemmeplejen i Vesterbro/Kgs. Enghave/Valby- området er blevet introduceret til relevante lokale aktører i civilsamfundet.

Dette metodehæfte er baseret på Frivilligcenterets erfaringer med denne proces og kvalitative interviews med ældre borgere, frivillige fra foreningslivet og kommunale samarbejdspartnere, som har været involveret i projektet.

Hvad er samskabelse?

Samskabelse adskiller sig fra andre former for samarbejde ved at være en proces, hvor forskellige aktører sammen udvikler ny velfærd. Frivilligrådet har udviklet et bud på 6 principper for samskabelse, som kan ses herunder. For en uddybning af de enkelte principper se Frivilligrådets hjemmeside www.frivilligraadet.dk

1. Samskabelse er nyskabende og har som mål at skabe ny velfærd i en lokal kontekst.
2. Samskabelse skaber nye kvaliteter gennem kombinationer af forskellige ressourcer og kompetencer.
3. Samskabelse er en dialogbaseret proces, hvor man sammen definerer f.eks. problem og handling.
4. Samskabelse udbreder initiativret og deltagelsesret.
5. Samskabelse rummer bevidsthed om gensidig afhængighed.
6. Samskabelse forudsætter åbenhed og risikovillighed.

Forberedelse

Hvis man som kommunal aktør eller civilsamfundsaktør ønsker at samskabe med andre om udviklingen af ny velfærd, højnes chancen for succes betydeligt, hvis der ligger en grundig forberedelse forud for den indsats, der skal iværksættes.

Inddragelse af målgruppen i forbindelse med behovsafdækning

Det er Frivilligcenterets erfaring, at det velfærdsløft, der ønskes for en målgruppe, ikke altid korresponderer med et reelt behov i virkeligheden. Derfor er første skridt på vejen at undersøge, hvorvidt der rent faktisk er det behov hos målgruppen, som indsatsen ønsker at imødekomme. I praksis betyder det, at repræsentanter fra målgruppen høres og er med til at definere det eventuelle behov. Herudover kan de med fordel også inddrages i udformningen af, hvad der skal iværksættes for at modsvare behovet. Af forskellige grunde kan det nogen gange være umuligt at spørge repræsentanter fra målgruppen direkte. I det tilfælde høres pårørende og andre, som er trænede i at afdække deres behov.

Erfaren og kontinuerlig projektledelse

Samskabelse er svært og kræver et stort overblik. Derfor anbefales det, at den eller de, som styrer processen har en vis erfaring med projektledelse. Ydermere anbefales det, at det om muligt er den/de samme, som styrer processen fra start til slut, da det giver kontinuitet og mindsker videnstab.

Klare rammer for samarbejde

Hvis processen skal være frugtbar, er det vigtigt at sikre, at den eller de aktører, man ønsker at samskabe med, faktisk ved, hvad det indebærer. Det er Frivilligcenterets erfaring, at en uklar rollefordeling baseret på mundtlige aftaler kan være en hæmsko for processen og dermed for resultatet af indsatsen. Derfor anbefales det, at der udfærdiges skriftlige samskabelsesaftaler, hvoraf det fremgår, hvilke opgaver der tilfalder de forskellige aktører, ligesom det anbefales, at man som udgangspunkt aftaler en mødekadence, der skal sikre en kontinuerlig dialog hele vejen gennem processen.

Vær opmærksomhed på, at nogle gange er det borgerne, der er eksperter inden for visse emner, andre gange er det de frivillige og andre gange aktørerne. Rollerne kan skifte fra den ene diskussion til den anden. Betragt hinanden som fagpersoner med hver jeres faglighed, og udnyt det til fælles bedste.

Implementering

Ved implementeringen af den samskabende indsats er det yderst vigtigt, at man sikrer sig, at de deltagende aktører grundigt informerer alle de medarbejdere og frivillige, for hvem indsatsen har relevans. Herunder hvad der er formålet, og hvad der forventes af dem.

Inddragelse af frivillige

Det er Frivilligcenterets erfaring, at manglende viden om, hvilken indsats de relevante aktører deltager i, og hvad deres rolle er, kan lede til, at de, som rent faktisk skal udføre indsatsen, har svært ved at se formål hermed og derfor vælger ikke at have opgaven som en prioritet. Ligeledes er det yderst vigtigt, at medarbejdere, som deltager i indsatsen, også får frigivet den ekstra tid, som opgaven måtte kræve, da det ellers kan være virkeligt svært for medarbejderen at prioritere opgaven, omend viljen er der.

Ligesom det er vigtigt at klæde de frivillige ordentlig på til opgaven, er det også af stor betydning, at de frivillige føler sig velkomne og anerkendt af medarbejderne, hvis de skal udføre frivilligt arbejde hos en kommunal aktør. Det er Frivilligcenterets erfaring, at frivillige mister motivationen for opgaven, hvis de mødes med travlhed og/eller forvirring og uvidenhed angående deres funktion. Når den frivillige kommer som repræsentant for en forening eller organisation, vil ansvaret for den overordnede frivilligpleje ligge hos foreningen/organisationen, men hvis den kommunale aktør ønsker at bibeholde samarbejdet, må denne også bidrage til frivilligpleje, da det er en fastholdende faktor. Frivillige engagerer sig som udgangspunkt, fordi de brænder for en sag, men erfaringen viser, at sagen i sig selv ikke er nok til at fastholde dem over længere tid. Derfor er det vigtigt at have en strategi for frivilligpleje og fastholdelse allerede fra starten.

En frivillig, der har stået for en aktivitet på et plejecenter, fortæller:

... første gang var aktivitetsmedarbejderne virkelig interesserede - fandt en dug og et kaffestel, det tiltalte de ældre damer. Alt var klar når vi kom. Anden gang kunne vi først komme "på" kl. 15,30 - det tidspunkt, hvor aktivitetsmedarbejderne fik fri. Ingen dug og standardservice, som vi selv måtte fordele, ligesom vi måtte finde de nødvendige stole. En enkelt gang måtte vi lede efter de lovede kager. En tydelig mangel på interesse... Vi har ikke søgt at få flere aktiviteter der.

En anden fastholdende faktor for nogle frivillige er, at de anerkendes som andet end praktikere og kan være med til at præge udviklingen. Derfor anbefales det at invitere frivillige og ikke kun frivilligkoordinatorer med til aktørmøderne. Udover den fastholdende faktor, er det også vigtigt for kvaliteten af indsatsen, at de frivillige, som deltager i den udførende del, har en stemme og indflydelse.

- Samskabelse er nyskabende og har som mål at skabe ny velfærd i en lokal kontekst.
- Samskabelse skaber nye kvaliteter gennem kombinationer af forskellige ressourcer og kompetencer.
- Samskabelse er en dialogbaseret proces, hvor man sammen definerer f.eks. problem og handling.
- Samskabelse udbreder initiativret og deltagelsesret.
- Samskabelse rummer bevidsthed om gensidig afhængighed.
- Samskabelse forudsætter åbenhed og risikovillighed.

Løbende inddragelse af målgruppen

Som aktør i en samskabelsesproces skal man være opmærksom på, at det behov, der søges imødekommet med indsatsen, kan ændre karakter undervejs, hvorfor det er en god ide løbende at høre repræsentanter for målgruppen, om indsatsen stadig modsvarer et reelt behov. Vær forberedt på, at justeringer af indsatsen kan være nødvendigt hen ad vejen. Det kan anbefales at have repræsentanter fra målgruppen med ved nogle af de møder, som aktørerne afholder indbyrdes, hvis det er muligt. Dette er med til at sikre, at indsatsen fortsat gør en reel forskel for målgruppen.

Løbende inddragelse af medarbejdere

Medarbejderne på en kommunal institution, som samskaber med civilsamfundet, besidder en yderst værdifuld viden om institutionens målgruppen, både angående den enkelte borger, såvel som målgruppen generelt. I nogle tilfælde udgør medarbejderne sågar de eneste menneskelige relationer, en borger i målgruppen har. Medarbejderne er ligeledes den gruppe i samskabelsesprocessen, som umiddelbart har størst indsigt i, hvad der kræves af ekstra ressourcer på deres arbejdsplads, hvis indsatsen skal være bæredygtig og generere den ønskede effekt. Derfor anbefales det at inddrage medarbejderne løbende og invitere medarbejderrepræsentanter med til aktørmøderne.

En beboer på plejecenter fortæller om enaktivitet i projektet, hun har deltaget i, hvor hun mødte andre beboere:

“

Jeg lærte jo nogen meget hurtigt at kende ved det. Jeg var jo helt ny her, så det positive var jo, at jeg lærte nogen meget hurtigt at kende.

En aktivitetsmedarbejder på plejecenter fortæller angående en invitation fra en lokal forening og samarbejdspartner i projektet:

“

De havde et arrangement sidste år, og de ville så gerne, vi kom derover, men jeg var alene, så det kunne ikke lade sig gøre.

Synlighed

Ligesom det anbefales at involvere frivillige og borgere i strategien for samskabelsesindsatsen, anbefales det også, at ledelsen af processen selv deltager i nogle af de aktiviteter, som implementeres i indsatsen. Det er væsentligt, at man hermed signalerer, at man tager deltagerne og processen alvorligt. De erfaringer, man gør sig i den direkte interaktion med målgruppe, medarbejdere og frivillige, er vigtige, fordi man ikke kan opnå samme grad af indsigt på anden vis.

Omstillingsparathed

Vær omstillingsparat og åben i forhold til de forslag, der kommer fra aktører, frivillige og målgruppe og de åbenbaringer og idéer, der opstår undervejs. En vigtig pointe med samskabelsesprocesser er, at man gerne vil have flere og nye perspektiver på en udfordring. Derfor vil det aldrig udvikle sig snorlige, men åbne sig op i mange forskellige retninger.

Forankring

Midler

Er samskabelsesprocessen finansieret af pulje- eller fondsmidler, vil der som regel være en udløbsdato for de eksterne midler til indsatsen. I tilfælde heraf er det vigtigt, at der meget tidligt i processen er gjort overvejelser angående forankringen af indsatsen, når de eksterne midler ophører. Er det realistisk, at indsatsen kan fortsætte uden eksterne midler og hvordan?

Bæredygtige relationer

Forankring af en samskabelsesindsats kan til dels sikres gennem indsatsens organisering, som i samskabelse lægger op til, at de forskellige parter får stort kendskab til hinanden og får erfaringer med at arbejde sammen om en fælles målsætning. Disse erfaringer og de personlige relationer, som udvikles undervejs, gør det nemmere for aktørerne fremadrettet at inddrage samskabespартnerne i forsøget på at højne velfærden for målgruppen. Det anbefales, at man i løbet af samskabelsesprocessen mødes ofte aktørerne imellem for på den måde at sikre den bæredygtige relation, som på sigt skal være et bærende element i en forankring af indsatsen.

Slutteligt kan det også vise sig, at samskabelsen ikke har den ønskede effekt og dermed ikke har højnet velfærden for målgruppen, selv med justeringer undervejs. Er det tilfældet, skal det overvejes nøje, hvorvidt indsatsen kan og skal fortsætte.

Frivilligcenter Vesterbro – Kgs. Enghave – Valby

Kontakt

info@frivilligcentervsv.dk

www.frivilligcentervsv.dk

Tlf. 61715574

Layout

Karen Fink

Fotos

[pexels.com](https://www.pexels.com)

[unsplash.com](https://www.unsplash.com)